

## A KILENCVENÉVES BALÁZS G. ÁRPÁD KÖSZÖNTÉSE

LÉVAY ENDRE

### PÁRBESZÉD A NÉZŐVEL

Sok örömet hozó az életnek az a kivételes ajándéka, amikor egy ember kilenc évtized után nézhet vissza megtett útjára. De még gazdagabban telítheti ezt a nagy napot, ha lépteit művészi alkotások örökbecsű darabjai jelzik. Amit végzett, nem fedheti be a rohanó idő, a fiatal emberi kezek újabb és újabb termékei sem, mert egy darab életet örökít meg abból a korból, melynek élő tanúja volt, és az utána következő emberöltő számára is tanúja marad.

Balázs G. Árpád festőművésznk november elsején kilencvenedik életévét töltötte be. A matuzsálemi kor, melynek napsugaras őszi napjait éli, nem kelthet bennünk csupán melegszívű feléje hajlást, mert így a csöndes, szelíd, aranyos öregeket szokták köszönteni. Tőlünk ez a pillanat mást követel. Balázs G. Árpád indulásától egészen napjainkig — a pár héttel ezelőtt rendezett látványos és ünnepélyes hangulatot árasztó „házi tárlatig — tüzes lendülettel és vállalkozó kedvvel volt tele. Soha nem állt meg: alkotó kedve nem lohadt le, nem tört meg. Nem élt remeteéletet műtermi magányban, mert a mindig mozgásban levő ember mindennapi életének festője volt. Modelljeinek nyomában járt a szántóföldeken, a gyárakban, a munkától hangos műhelyekben, a vízi meberek világában, a hídépítők között, és a síkatorokban, ahol sivár családi körben éltek az izomszakasztó munkát végzett proletárok.

Csupán lírai hangvételű csendéletei, a ktjai, határozott ecsetvonásokkal megfestett portréi őrizték meg azokat a csöndes, intim művészi beleélést követelő órákat, amelyeket műtermében töltött modelljeivel. Jóllehet egyéni hangú, kéresett portréfestő volt, de nem tudott annak megmaradni, mert az élet mindig tovább szólította. Nagybánya, Bécs, München, Belgrád: az első indulásának, a későbbiek bolyongásainak egy életre kiható állomásai. A megismerések mindig új, izgalmas élményeket jelentettek számára. A fény, melyet mindig keresett, itt is, ott is az arcába süttött, élesen megvilágosított a mindig nagyszerűen meglelt témát. Palettáján, vásznán is remegett a fény, azokban a pillanatokban a legforróbban, amikor színekben formálta meg az előtte hullámzó életképeket.

Balázs G. Árpád gazdag fantáziájú, sokműfajú művész. A termékeny alkotónál úgy van: akinek a témavilága olyan sokoldalú, olyan hatalmas életnyalábot ölel át, mint az övé, annak minden technikája beszédesen bontja ki a vonalakat, a színek szárnyait. Ebben a mi most ünnepelt mű-

vészünk mindig találóan leleményes és magabiztos volt. Vallotta mindig és vallja most is: a képzőművészet alapja a rajz. Anyi, mint a muzsikusnál a tökéletes hallás. És Balázs G. Árpád kitűnően rajzol; ezt nemcsak grafikái, hanem a maga nemében egyedülállóan értékes, a szatira sóscitromos ízével töményített karikatúrái is bizonyítják. Realista művész. Karikatúrái is azok, de olyan mesterien remekbe szabottak, hogy minket nem egyszer Derso-Dezső Alajos karikatúráira emlékeztetnek. Lapozzuk csak át újra albumaiban a még meglevő karikatúrákat. Láthatjuk, hogy a művész ezen a „hangszerén” is úgy játszott, mint egy virtuóz. Szintiszta igazság, hogy ezek nem a modern, hanem egy letűnt életforma karikatúrái, s úgy hatnak, mint egy panoptikum.

Kibontakozásának termékeny korszakában hódította meg Ady költészete az ifjú szíveket. Festőket is. Most — Ady születésének századik évfordulóján — kettős zászlóhajtásként elmondhatjuk, hogy Jaschik Almossal egyidejűleg Balázs G. Árpád a mi égboltunk alatt alkotta meg Ady-vízióinak albumát, amely idősek és fiatalok közt is kézzől kézre járt. A költő versei ezeken a misztikus fátyollal bevont litográfiákon úgy élnék, ahogy a strófák a poéta látomásait az olvasó lelkében életre keltik.

A rakodó munkásról, a hazatérő parasztcsaládról, az *üldözöttekről* készített tusraszai, monotípiái, olajképei, ha egységbe vesszük őket, hangos tiltakozás egy olyan társadalmi rend ellen, amelyben a kétkezi dolgozók a szünni nem akaró elnyomatásban mélyen az emberhez méltó szint alatt élnék. A *Jataga mala* című linómappája, amely a harmincas évek elején készült Belgrádban, egy olyan művészről ad őszinte vallomást, aki az élet jövőt jelző tiszta tűzhelyeinek és a jövőt előkészítő bátor műhelyeinek közelében járt.

Ha sokasodtak is felette az évek, alkotókedve nem lankadt. Organizmusa az egészségére törő belső támadások elleni harcban is felül maradt. Szinte hihetetlennek tetsző életakarát lakozik benne: példája lehetne sok-sok utána következőnek. Ennek a soha nem csüggedésnek köszönhető, hogy az ötvenes, a hatvanas években újabb művekkel: olajképekkel, temperával, monotípiával jelentkezett. Két vagy három gyűjteményes, majd ezt követően retrospektív kiállításán a művészbáratok népes táboraát mozdította meg. A kiállítási csarnok — örömmel láttuk — színültig megtelt nézőközönséggel; munkái visszhangot keltettek, hogy nemcsak Szabadkáról, hanem a környező városokból, nagyközségekből is sokan meglátogatták tárlatát. És festőművésznünk részéről ezeken a tárlatokon a legnagyobb ajándék az volt, hogy kiállított művei között nem egy eddig ismeretlen alkotásával új életjelt adott magáról. Ezeken a képeken már az 1960-as, majd mostanában az 1970-es évjelzéseket találjuk, mint mindmegannyi bizonyítékot arról, hogy az idős mester ma is alkot és képei olyan friss, lendületet sugárzó erővel hatnak, mint azok a művek, amelyek talán húsz vagy harminc esztendővel ezelőtt kerültek le állványáról.

Balázs G. Árpád művein át mindig párbeszédben volt nézőjével. Ma is párbeszédet folytat vele. Az élet állandó rezdüléseit kutató művésznek elődjéitől örökölt erénye ez. Nem a befelé hajló meditáció fest, rajzol, hanem azért, mert közölni akarja érzelmeit, hogy valami mellett, vagy egy elviselhetetlen állapot ellen állásfoglalást váltson ki. Ilyen állásfoglalásra készet a *Tiszai halásza*, a *Virágáruslánya*, a *Volosói utca-részlete* is, éppúgy, mint a kopott *Utcai muzsikások*. Amikor nézzük művét, vele vagyunk, vele együtt érzünk: megleljük őt is, megleljük magunkat is a képben.

Ez a legtöbb, amit nekünk adott.

És ezért kétszeresen is meleg köszöntéssel üdvözljük — művészbáratink, szerkesztőségeink nevében is — a kilencvenedik esztendő boldog érzelmeiket ébresztő megérésében, életének abban a szép korában, amikor mindenfelől a szeretet övezi és életművét a századfordulóban indult képzőművészek érdemes alkotói sorába helyezik.